

Schmid-Ruedins lille Bog er særlig bemærkelsesværdig ved sin Kritik af de eksportfremmende Foranstaltninger i Schweiz. Man kan ikke sige, at det har skortet paa Initiativ inden for dette Omraade: Man har i Schweiz en Eksportforening (Schweizerische Zentrale für Handelsförderung) med 17 udenlandske Handelsagenturer og et Budget paa flere Mill. Frs., man har Eksportstipendiater (Handelsstipendien) og Uddannelsesstipendiater (Bundesstipendien), Udlandshandelskamre, Konsuler og Handelsbeiräte (raadgivende Sagkyndige ved Konsulaterne), Udstillinger, en 3—4 videnskabelige Institutioner, foruden Ministerierne og de diplomatiske Repræsentationer. Men Zentrale für Handelsförderung er et Uhyre med to Hoveder (i Zürich og Lausanne), der delvis desavuerer hinanden og til Gengæld ignoreres af Ministeriets Handelsafdeling; de (indirekte) statsligt lønnede Handelsagenter konkurrerer med private Firmaers Repræsentanter; Handelskamrenes Ledelse arbejder mere af »Knaphulskløe« end i konkrete Forretningers Interesse, medens de honorære Konsuler ofte er Konkurrenter til Schweizereksporthorerne o. s. v. — Omtrent al den Kritik, man kan rejse mod Erhvervsorganisationers og Myndigheders Bestræbelser for at fremme Eksporten, findes samlet hos Schmid-Ruedin, og saa er han alligevel ikke negativt indstillet over for Problemet. Han mener tværtimod, at der gøres for lidt for Eksporten (dog især i Forhold til de Penge, som Foranstaltningerne koster) og foreslaar en Reorganisering i et altomfattende »Aussenhandelsinstitut«. Dog tilføjer han, at han ved, at det i Schweiz »med Anskuelsernes Mangfoldighed ikke bliver let at faa gennemført ensartede og storstilede Forholdsregler.«

Schauwecker er af en anden Type. Vel kritiserer han ogsaa den kommercielle Udenrigstjeneste, men det ligger ham mere paa Hjerte at mane til Sammenhold inden for alle Kredse under de uhyre Vanskeligheder, han ser vokse frem af Krigens Aske. Han yder de ministerielle Embedsmænd al Honnør for den Dygtighed, hvormed de har gennemført Krigens vanskelige Handelsoverenskomster, og mener, at Fremtiden stadig vil kalde paa disses store Erfaringer, Vidtsyn, Finfølelse og Kombinationsevne. Men paa den anden Side, Staten kan kun skaffe de generelle Vanskeligheder af Vejen, det private Initiativ er den vigtigste Kraftkilde for Udenrigshandelen. Det hedder: Schweiz er ikke blevet velhavende gennem en særlig dygtig gennemført økonomisk Regulering, men gennem den enkeltes Dygtighed, Sparommelighed og personlige Initiativ. — Vanskelighederne bestaar — især for et lille Land — i at undgaa Splittelse og i at indordne den enkeltes Interesser i Helheden. En alsidig Uddannelse af de Erhvervsfolk, som skal indtage fremtrædende Pladser, anvises som en af de bedste Veje til Fremme af Helhedsfølelsen. Pjecen er saaledes mere en Appel end en Analyse, men den er ligesom Schmid-Ruedins Bog over for Tidens Problemer gennemsyret af den nøgterne Soberhed og »Redlichkeit der Gesinnung«, som giver en lille Stats Synspunkter deres egen Storhed. *E. Lynge.*

J. O. Krag og P. Gersmann: Krigsøkonomi og Efterkrigsproblemer.
Det danske Forlag, Kbhvn. 1944. 234 Sider.

To Økonomer i Administrationen har paataget sig at give en foreløbig Oversigt over de nordiske Landes Økonomi i Krigsaarene og et Udblik

Schmid-Ruedins lille Bog er særlig bemærkelsesværdig ved sin Kritik af de eksportfremmende Foranstaltninger i Schweiz. Man kan ikke sige, at det har skortet paa Initiativ inden for dette Omraade: Man har i Schweiz en Eksportforening (Schweizerische Zentrale für Handelsförderung) med 17 udenlandske Handelsagenturer og et Budget paa flere Mill. Frs., man har Eksportstipendiater (Handelsstipendien) og Uddannelsesstipendiater (Bundesstipendien), Udlandshandelskamre, Konsuler og Handelsbeiräte (raadgivende Sagkyndige ved Konsulaterne), Udstillinger, en 3—4 videnskabelige Institutioner, foruden Ministerierne og de diplomatiske Repræsentationer. Men Zentrale für Handelsförderung er et Uhyre med to Hoveder (i Zürich og Lausanne), der delvis desavuerer hinanden og til Gengæld ignoreres af Ministeriets Handelsafdeling; de (indirekte) statsligt lønnede Handelsagenter konkurrerer med private Firmaers Repræsentanter; Handelskamrenes Ledelse arbejder mere af »Knaphulskløe« end i konkrete Forretningers Interesse, medens de honorære Konsuler ofte er Konkurrenter til Schweizereksporthorerne o. s. v. — Omtrent al den Kritik, man kan rejse mod Erhvervsorganisationers og Myndigheders Bestræbelser for at fremme Eksporten, findes samlet hos Schmid-Ruedin, og saa er han alligevel ikke negativt indstillet over for Problemet. Han mener tværtimod, at der gøres for lidt for Eksporten (dog især i Forhold til de Penge, som Foranstaltningerne koster) og foreslaar en Reorganisering i et altomfattende »Aussenhandelsinstitut«. Dog tilføjer han, at han ved, at det i Schweiz »med Anskuelsernes Mangfoldighed ikke bliver let at faa gennemført ensartede og storstilede Forholdsregler.«

Schauwecker er af en anden Type. Vel kritiserer han ogsaa den kommercielle Udenrigstjeneste, men det ligger ham mere paa Hjerte at mane til Sammenhold inden for alle Kredse under de uhyre Vanskeligheder, han ser vokse frem af Krigens Aske. Han yder de ministerielle Embedsmænd al Honnør for den Dygtighed, hvormed de har gennemført Krigens vanskelige Handelsoverenskomster, og mener, at Fremtiden stadig vil kalde paa disses store Erfaringer, Vidtsyn, Finfølelse og Kombinationsevne. Men paa den anden Side, Staten kan kun skaffe de generelle Vanskeligheder af Vejen, det private Initiativ er den vigtigste Kraftkilde for Udenrigshandelen. Det hedder: Schweiz er ikke blevet velhavende gennem en særlig dygtig gennemført økonomisk Regulering, men gennem den enkeltes Dygtighed, Sparommelighed og personlige Initiativ. — Vanskelighederne bestaar — især for et lille Land — i at undgaa Splittelse og i at indordne den enkeltes Interesser i Helheden. En alsidig Uddannelse af de Erhvervsfolk, som skal indtage fremtrædende Pladser, anvises som en af de bedste Veje til Fremme af Helhedsfølelsen. Pjecen er saaledes mere en Appel end en Analyse, men den er ligesom Schmid-Ruedins Bog over for Tidens Problemer gennemsyret af den nøgterne Soberhed og »Redlichkeit der Gesinnung«, som giver en lille Stats Synspunkter deres egen Storhed. *E. Lynge.*

J. O. Krag og P. Gersmann: Krigsøkonomi og Efterkrigsproblemer.
Det danske Forlag, Kbhvn. 1944. 234 Sider.

To Økonomer i Administrationen har paataget sig at give en foreløbig Oversigt over de nordiske Landes Økonomi i Krigsaarene og et Udblik

over nogle af Efterkrigstidens Problemer. Med den *inside connection*, som Forfatterne har til den danske Kriseadministration, maa man særlig stille Forventninger til Skildringen af Danmark under Krigen. Bogen skuffer heller ikke paa dette Punkt. Trods embedsmæssig Tavshedspligt og naturlig Forsigtighed opstaar der gennem Bogens Kapitler en indre Forbindelse mellem de lapidariske Oplysninger, som siver ud gennem den statistiske Mørklægning. Da Forfatterne behandler de tilgængelige Tal med Sagkundskab og kritisk Sans, tror man i Reglen gerne paa deres Forklaringer, ogsaa hvor det gælder Sammenhæng, som for Øjeblikket ikke kan bevises. Oversigterne over Forskydningerne i den sociale Struktur, Ændringer i Prisniveau, Indtægtsforhold og Forsyningssituationen er gode at faa Forstand af. Undertiden maa man dog have Lov til at nære visse Tvivl. Naar Forfatterne saaledes mener, at den danske Industri vil have mistet i Konkurrenceedygtighed især paa Grund af Udlandets store Reorganisering og krigstekniske Landvindinger, glemmer de paa Plussiden at anføre, for det første at danske Teknikere under Krigen har høstet mange Erfaringer, som senere vil komme dem til Gode, for det andet at Virksomhederne har foretaget store Afskrivninger paa deres Anlæg, og for det tredje at Uddannelsen af Ungdommen her i Danmark har kunnet fortsætte næsten uforstyrret af Krigen. De egentlige Vanskeligheder for den danske Industri synes først at komme paa det Stadium, da Udlandet har genopbygget eller omstillet sin Industri til Fredsproduktion; men indtil da har vi store Chancer for at kunne faa gennemført de nødvendige Moderniseringer. Overhovedet synes Forfatterne at have lidt for stor Beundring for de mægtige Produktionsresultater, som kan opnaas under en Krig. Krigsproduktionen er økonomisk set ganske primitiv: de Behov, som skal tilfredsstilles, gælder Opretholdelsen af det nøgne Liv. I et industrielt Fredstidssamfund er Problemerne uendelig meget mere komplicerede. (I et andet Afsnit (S. 211) gaar Forfatterne dog til den anden Yderlighed og kalder Militæret helt uproduktivt. Men økonomiske og etiske Værdier har ikke noget med hinanden at gøre. Hvor der er Efterspørgsel, er det ogsaa produktivt at tilfredsstille den.)

Angaaende Efterkrigsproblemerne kan siges meget pro et contra. Forfatterne er yderst tilbageholdende i deres Profetier. Og hertil er intet at indvende. De holder sig i de fleste Tilfælde til at referere andres Udtalelser og har et vaagent Øje for, at mange Planer er, hvad man kunde kalde politiske Prøveballoner eller Beskæftigelsesterapi for den offentlige Mening. Man synes at spore, at Forfatterne med stor Flid dæmper deres Udtalelser ned for at lade dem fremtræde saa neutralt som muligt. Af og til stikker dog Hestehoven frem. Det gælder f. Eks., naar Talen er om det private Initiativs mulige Omfang; Tendensen er her pessimistisk, og statsligt Initiativ maa forberedes. Faktisk er det jo saaledes, at de fleste Mennesker af Naturen er optimistiske, og hvis Staten blot vil være i Stand til at lægge Retningslinierne for den *almindelige* økonomiske Politik i faste Rammer, vil man sikkert ikke mangle Initiativet. Pessimismen hos Erhvervslivets Folk kommer først og fremmest af Usikkerheden med Hensyn til den Statspolitik, som vil blive ført efter Krigen. Forfatterne vilde have gjort en god Gerning ved at nedstemme de store Forhaabninger, som man i visse Kredse nærer til Staten som den *deus ex machina*, der kan ordne alt. Naar Erhvervsorganisationerne giver Afkald paa at kræve statslige Garantier i

Overgangsperioden, synes det at være Udtryk for en sund og livskraftig Indstilling; naar Forfatterne derimod foreslaar, at Staten bl. a. skal hjælpe ved at gennemføre en langsom Afvikling af Erstatningsvareproduktionen, er dette en noget mærkelig Form for »Plan«. Ved Forudseenhed skulde man dog netop søge at undgaa eller mindske saadanne Tilpasningsvanskeligheder. — Forfatterne mener ogsaa, at Staten sandsynligvis maa komme til at hjælpe paa Initiativet ved en kraftig Kreditindsprøjtning. Denne Indsprøjtning synes dog allerede at have fundet Sted. — Forfatterne bekender sig ikke til en almindelig Socialisering, og naar de i deres Konklusion anbefaler en Samordning af alle Krigs- og Krisetidens Kontorer, Raad og Nævn i en stor Fællesinstitution, saaledes at disse Institutioner ikke længere faar »Midlertidighedens Karakter« over sig, kan man maaske betragte dette som Udtryk for *idola specus*.

Sproget: Stilen er klar og letflydende, til Tider (saaledes ved Fremstillingen af Forholdene ude i Verden) endog fortrinlig, en Gang imellem dog en Smule »manuduktøragtig«, svingende mellem Flotheder (»Krigsfinansieringen starter med«, der maatte »nødvendigvis blive *Ebbe i Kassen*«) og Archaismer (»Lad os *beskue* Problemet,« »den sorte Plet paa Tredivernes ellers paa mange Punkter saa *rosværdige* Politik«). Er det Arbejdsdelingen inden for Kompagniskabet, der her gør sig gældende? — Henvisningerne er ikke altid tydelige: Tabellen til S. 68 staar saaledes 1½ Side længere fremme, den S. 84 »vedføjede Oversigt« maa man paa egen Haand finde paa S. 94.

Alt i alt en Bog, som med sine mange gode Tal, autoritative Citater og overskuelige Fremstilling giver Læseren et godt Grundlag for at danne sig et Begreb om Problemerne paa Tærskelen mellem Krig og Fred.

E. Lyngø.

Bjørn Svensson: Livsforsikring. Nyt nordisk Forlag, Arnold Busck. 1944. 115 Sider + Tabeller. Kr. 4,50.

Siden Bjørn Svensson's lille Bog om Livsforsikring udkom i Maj Maaned i Aar, har der været livlig Diskussion om de deri rejste Problemer saavel i Dagblade og mere eller mindre neutrale Tidsskrifter som i den egentlige Fagpresse, og Livsforsikringens Folk har overalt taget kraftigt til Genmæle mod de svensson'ske Synspunkter — og det er der intet at sige til set fra Selskabernes Side, for det er unægtelig nogle meget voldsomme Angreb, Forfatteren retter mod en Branche, som ingen hidtil har vovet at angribe med større Styrke.

Den efter Anmelderens Skøn vægtigste Indvending, som Svensson retter mod den danske Livsforsikringsbranche, er, at den ikke har formaaet paa tilfredsstillende Maade at løse den Hovedopgave, som maa tilkomme Livsforsikringsselskaberne i et moderne Samfund, nemlig at give unge Forsørgere Adgang til for en relativt overkommelig Præmie i Dødstilfælde at sikre deres efterladte en Sum, der virkelig kan være af Betydning for deres Forsørgelse og ikke blot er en Skilling til Hjælp i den første vanskelige Tid. I Stedet — hævder Forfatteren — har Selskaberne paataget sig en Opgave — nemlig Opsparingen — som løses lige saa godt eller bedre af Sparekasserne. Selskaberne burde efter Forfatterens Opfattelse i højere